

Dekenrede 2007, Jaarcongres 28 september 2007

Advocaat is beter dan zijn

Foto's: Johannes Arendsen

.....
Willem Bekkers
Algemeen deken
.....

De Orde bestaat 55 jaar en is dus een betrekkelijk jonge beroepsorganisatie, als je beseft dat het beroep van advocaat één van de oudste beroepen is. Hoe ouder het beroep, hoe meer vooroordelen, karikaturen ook. Vooroordelen worden veroorzaakt door zwart-wit denken. Advocaten lijken dat ook te

.....
Hoe ouder het beroep, hoe meer vooroordelen
.....

doen. Zij poneren stellig en zonder nuancering een partijstandpunt, dat wil zeggen in rechte. Dit past bij de rol van de advocaat, maar het wordt wel eens vergeten dat rechtstrijd maar een klein onderdeel is van het advocatenwerk. Nog steeds is het de eerste taak van een advocaat om waar mogelijk een proces te voorkomen. Niet het inschakelen van een advocaat is een ultiem middel, maar het inschakelen van de rechter. (Ik zal u straks in een filmpje

laten zien hoe onze Vlaamse collega's dit in beeld brengen.) Juist advocaten moeten vooroordelen ontzenuwen. Daarbij hoort dat een advocaat met evenveel verve het standpunt van de wederpartij kan bepleiten als het standpunt van zijn eigen cliënt.

Dat hoort bij een advocaat die zowel partijdig als onafhankelijk is.

'In het algemeen is de advocaat beter dan de reputatie die zijn beroep geniet.' Dit zei de minister van Justitie bij de invoering van de Advocatenwet in 1952, en toenmalig PvdA-Kamerlid Klaas de Vries gebruikte het citaat in 1996, toen hij de Orde toesprak over 'Recht in de markt'. Het gaat hier weliswaar om een oud, maar ook om een nog steeds niet goed bekend beroep. In een rapport over de rechtsstaat van de WRR van enkele jaren geleden kwam de advocatuur vrijwel niet voor. Dit jaar stelde de minister van Justitie een commissie in die de kernwaarden van de rechtsstaat moet uitdragen. Daarin zit geen advocaat. Evenmin overigens een rechter. Wel een bekende tennisser. Een bewuste keuze van de

regering of is men ons gewoon vergeten omdat de advocatuur te weinig zichtbaar is of te eenzijdig zichtbaar? Niet alleen onze nationale identiteit moet met de tijd mee, zoals deze week een prominent lid van het Koninklijk Huis moedig verwoordde, maar ook de identiteit van de advocatuur is aan verandering toe. Wat maakt de advocaat?

Ik kan u verzekeren dat de Algemene Raad (AR), daarin gesteund door het College van Afgevaardigden (CvA), de komende tijd zal bevorderen dat het beroep van advocaat beter zichtbaar wordt, lees: zichtbaar wordt zoals het werkelijk is. Dat is nodig. In de afgelopen weken diskwalificeerden de overheid (in een rapport over veiligheid) en de NOS (in het jaarnal) advocaten in het algemeen zonder concrete feiten, laat staan bewijs.

Onbekende kernwaarden

Klaas de Vries plaatste met zijn motie de advocatuur op de politieke agenda. Na het rapport van de Commissie Advocatuur, waarin de nadruk ligt op de kernwaarden van het beroep, volgde het

reputatie

politieke debat. De motie heeft vooral in de advocatuur het debat over de rol van de advocaat aangewakkerd en dat is een goede zaak. De Commissie Advocatuur, genoemd naar haar voorzitter Van Wijmen, noemt als kernwaarden: onafhankelijkheid, partijdigheid, integriteit, vertrouwelijkheid, deskundigheid en publieke verantwoordelijkheid voor de rechtsbedeling.

Deze kernwaarden zijn voor de advocatuur al lang vanzelfsprekend, maar geliet op de vooroordelen is het de vraag of we de kernwaarden voldoende kenbaar hebben gemaakt aan de samenleving. Men lijkt niet te weten dat een advocaat tegelijkertijd partijdig en onafhankelijk moet zijn, integer ook. Dat hij vertrouwelijkheid in acht neemt en dit alles met een publieke verantwoordelijkheid voor de rechtsbedeling. De Orde wil dit besef de komende tijd versterken zowel binnen als buiten de advocatuur.

'Roept u maar wat'

Wat maakt de advocaat? Voor alles dient een advocaat deskundig te zijn. Hij moet een goed jurist zijn en een professioneel dienstverlener die praktiseert overeenkomstig de kernwaarden. De professionaliteit van de dienstverlening van de Nederlandse Balie is in de afgelopen 55 jaar – ik overdrijf niet – onvoorstelbaar toegenomen. Daar is de Orde trots op. Vooroordelen zijn er echter gebleven: 'advocaten zijn *money driven*, nemen het met de waarheid niet zo nauw en werken samen met de onderwereld'. Soms denk ik: 'Roept u maar wat'.

Ik geef u enkele gegevens. Meer dan 7.000 advocaten verlenen rechtshulp die de overheid betaalt. U kent de uurtarieven. Ongeveer de helft van de advocatuur heeft een inkomen onder € 65.000. Hoge uurtarieven komen vooral voor bij een minderheid van topspecialisten op grote internationale kantoren. De overgrote meerderheid van de Nederlandse advocaten werkt voor aanzienlijk

lagere tarieven. Van dat uurtarief gaat ten minste 50% af voor kantoorkosten. Wat resteert is bruto inkomen.

Het is juist dat je veel minder ziet dat ziekenhuizen en artsen duur zijn. De patiënt ziet de kosten niet, door ons verzekeringsstelsel.

Gezonde weerzin

De Orde realiseert zich dat we iets moeten doen aan de identiteit. Nogmaals: wat maakt de advocaat? Het is goed om tot een herbezinning te komen omtrent onze kernwaarden. Daarbij past discussie binnen de beroepsgroep en met de 'stakeholders' over modernisering van regelgeving, bijvoorbeeld inzake vakbekwaamheid met enerzijds de nadruk op de kernwaarden en anderzijds op ruimte voor het vrije beroep. Advocaten willen en moeten – ondanks hun gedwongen lidmaatschap van de Orde – onafhankelijk zijn en bij de uitoefening van hun beroep een grote mate van beleidsvrijheid hebben. Tenzij het gaat om kwaliteit- en integriteitbewaking, mogen advocaten een gezonde weerzin hebben tegen bemoeizucht van derden, ook van de Orde.

De AR wil met het College werken aan regelgeving die het beroep van advocaat recht doet en die duidelijkheid en vertrouwen geeft bij het publiek, zodat vooroordelen uitsluitend nog stof vormen voor cabaret en karikaturen. De AR vindt dat advocaten de huidige regelgeving in een aantal gevallen terecht zien als te gedetailleerd, deels gedateerd en onoverzichtelijk. Daardoor ontstaat al gauw de indruk dat sprake is van 'bureaucratische rompslomp uit Den Haag'.

Met de nieuwe codificatie van de vakbekwaamheid en een Gedragscode zullen een aantal verordeningen en de Gedragsregels voor Advocaten uit 1992 kunnen worden afgeschaft. Dit streven staat los van de behoefte aan een nieuwe Advocatenwet.

'Nee'

Bij de kernwaarden gaat het in de eerste plaats om de deskundigheid als advocaat en de integriteit: onlosmakelijk samen vormend de professionele standaard. Ik verwijs naar het lustrumboek over dit onderwerp dat binnenkort verschijnt. De nadere invulling daarvan zal zijn neerslag vinden in de beoogde Verordening op de Vakbekwaamheid en de Gedragscode. Dan komen partijdigheid en onafhankelijkheid. De advocatuur is onafhankelijk van de overheid. De overheid ziet in dat marktwerking en rechtsstaat niet altijd sporen. De NMa wil dat de advocatuur zich gedraagt als 'gewone marktpartij' (money driven?) en is tegen het *no cure no pay* verbod van Justitie.

Onafhankelijk en betrouwbaar ook tegenover rechters en officieren. De beste waarborg voor een deskundige en onafhankelijke rechterlijke macht is een deskundige en onafhankelijke advocatuur. Een advocaat moet op zijn woord kunnen worden geloofd. Rechterlijke macht en advocatuur moeten samen werken om dit uitgangspunt, dat zo belangrijk is voor een behoorlijke en doeltreffende rechtspleging, weer bestaansrecht heeft.

Onafhankelijk ook tegenover derden, waaronder de wederpartij. Geen vermenging van belangen. Geen onnodig agressief of kwetsend gedrag tegenover de wederpartij. Het aantal klachten tegen de advocaat van de wederpartij is opvallend groot, terwijl het klachtrecht niet is bedoeld om de advocaat van de wederpartij te beteugelen in zijn beleidsvrijheid. Ik vraag me af: geven advocaten wel voldoende informatie over de onafhankelijke en partijdige rol van de advocaat van de wederpartij, dus ook over hun eigen rol tegenover de client?

.....
 In de commissie die de kernwaarden van de rechtsstaat moet uitdragen zit geen advocaat, wel een bekende tennisser

Foto's: Johannes Arendsen

Ondanks zijn partijdigheid is een advocaat ook onafhankelijk ten opzichte van de eigen cliënt. In die partijdige dienstverlening moet een advocaat gaan tot het uiterste wat toelaatbaar is, maar een advocaat moet tegenover iedereen, dus ook tegenover zijn eigen cliënt, 'nee' kunnen zeggen.¹

.....
Advocaten zouden money driven zijn, het met de waarheid niet zo nauw nemen en samenwerken met de onderwereld
.....

Recht van burger

De volgende kernwaarde is vertrouwelijkheid. Een burger moet er onvoorwaardelijk van op aan kunnen dat hij vertrouwelijk met zijn advocaat kan overleggen. Degenen die dit recht van de burger – want dat is het – willen aantasten, onderschatten de betekenis hiervan in de rechtsstaat. Daarom is het goed dat met name de vertrouwelijkheid van de advocaat als kernwaarde in de Advocatenwet wordt vastgelegd.

De publieke verantwoordelijkheid voor het algemeen belang is volgens de regering 'de optelsom van alle andere kernwaarden'. Internationaal bejiveren

advocaten zich voor *Principles of Rule of Law*, te weten:

- A system of self-government in which all persons, including the government, are accountable under the law;
- A system based on fair, publicized, broadly understood and stable laws;
- A robust and accessible process in which rights and responsibilities based in law are enforced impartially;
- Diverse, competent, independent and ethical lawyers and judges.

Toegang

Er zijn landen waar het werk van advocaten onmogelijk is, waar internationale waarnemers worden geweerd, waar advocaten en rechters worden gemarteld en vermoord. Ik vraag uw aandacht voor de stands op de kennismarkt hier. Na 11 september 2001 lijkt in de westerse wereld een heroriëntatie plaats te vinden omtrent veiligheid en rechtsbescherming. Dat mag niet gaan ten koste van de *Rule of Law* en van verdedigingsrechten.

Toegang tot recht, onafhankelijk van inkomen, hoort bij de rechtsstaat en is een taak van de overheid. In Nederland bestaat na jaren van opbouw een uitgebalanceerd systeem van door de overheid gefinancierde rechtshulp. De Raden van Rechtsbijstand en de Advocatuur wer-

ken steeds beter samen. Het Juridisch Loket slaat aan. De Orde denkt en doet graag mee. Het is onbegrijpelijk dat in het regeerakkoord een forse bezuiniging op de door de overheid gefinancierde rechtshulp staat. In grote meerderheid is de Tweede Kamer tegen deze bezuiniging. Een motie die dit verwoordt, is niet aangenomen, omdat men vertrouwen heeft in de staatssecretaris. Dat heeft de Orde ook, maar de taak die Nebahat Albayrak in deze heeft, is niet eenvoudig.

Coen Drion heeft een interessante discussie over de toegang tot topspecialisten in de advocatuur aangezwengeld. De AR zal een onafhankelijk onderzoek laten instellen over de toegang tot de advocatuur.

Foto: Jeroen Hfemstra

1 Zie J.P. Heering, 'De advocaat moet "nee" kunnen zeggen', in *Advocatenblad* 2007-12, p. 520-524.